

primorske novice

Marec prinaša novo premiero v SSG - Pogovor z režiserko Marušo Kink

Bajne zgodbe, ki burijo domišljijo

Na Gorjancih raste eden zadnjih koščkov slovenskega pragozda. Že stoletja buri domišljijo ljudi, ki živijo v bližini. Po zapisih, ki jih je o bitjih, ki naj bi tam živela, objavljal Janez Trdina, so vile, volkodlaki, čudežni izviri vode, ptica z zlatimi peresi, možje iz vode in žene iz gozda, prišli v širšo slovensko javnost.

zgodbah, ki jih je skrivnostni gozd navdihnil, sta
producentka Mija Špiler in
režiserka Maruša Kink
prepoznali uprizoritveni potencial.
Štiri bajke so postale snov za predstavo; kljub temu, da gre za ločena
poglavja, so med seboj prepletene.
Povezuje jih slehernik, ki se znajde
na kresno noč na Gorjancih. In tam se
mu zgodijo nepredvidene stvari.

Bajke in povesti o Gorjancih je predstava, v kateri imata glasba in gib pomembno vlogo. Glasbo je napisala Zvezdana Novaković, koreografinja je **Ana Pandur**, medtem ko je podobo predstave ustvarila Vasilija Fišer, njeno skrivnostno nočno atmosfero pa Jaka Varmuž. V koprodukciji Zavoda Margareta Schwarzwald, Cankarjevega doma, Mestnega gledališča Ptuj in SSG nastopajo Nataša Keser, Urška Kavčič in Zvezdana Novaković. Pred tržaško premiero, ki bo 3. marca v Veliki dvorani SSG, nam je režiserka Maruša Kink povedala nekaj več o zamisli za "bajeslovno" predstavo.

Zakaj ste izbrali ravno zbirko Janeza Trdine?

"Zanimala so me bajeslovna bitja, ki naj bi živela na naših tleh. Trdina jih je zbiral na terenu, zapisoval in kasneje obdelal. Ni me toliko zanimalo tisto, kar je sam dodal, ampak osnova, na kateri vse temelji. Bajke so sprva delovale precej nedolžno, ko pa smo začeli odkrivati njihove globlje plasti, so postajale presenetljivo temne, celo morbidne, mizogine."

• Katere so teme, ki jih obravnavate skozi te zgodbe?

"Človekova divja narava in njegov instinkt."

• Kako ste povezali različne zgodbe v gledališko celoto?

"Celota je sestavljena iz dveh daljših in dveh krajših zgodb. Razvitega materiala smo imeli še več, a te štiri so se najbolje sestavile ena z drugo."

• V kakšni meri so ustvarjalci soavtorji besedila?

"V veliki meri. Le ena od zgodb je ostala v originalnem Trdinovem zapisu. Ostale so predelane in prestavljene v današnji jezik. Nekatere od zgodb so preinterpretirane, saj je svet od Trdinovih časov šel vendar naprej ..."

• Ob običajnem študiju predstave ste mogoče posebej poglo-

Slovensko stalno gledališče bo marca privabilo gledalce v skrivnostni gorjanski pragozd.

bili topose in ikonografijo slovenske folklorne (in mitološke) dediščine?

"Ta dediščina je bila v navdih. Ne stremimo pa k temu, da bi predstava poučevala o običajih ali navadah tistega časa. Tudi ne moremo z gotovostjo trditi, da so vsa bitja, ki jih v predstavi srečate, res obstajala. Morda so, morda pa niso. Ne vemo. A ni to čudovito?"

• Katera je v tej predstavi meja med etnografijo in umetniško svobodo?

"Ljudje, ki so poklicni pripovedovalci zgodb, so me naučili, da moraš zgodbo vedno vzeti za svojo, da jo lahko dobro poveš. To skoraj nujno pomeni, da vanjo odtisneš svoje vrednote, svoja prepričanja, čas v katerem živiš. Da jo po svoje 'spelješ'. Tudi Trdina je naredil točno to. Jaz jih nisem obrnila v današnji čas, nisem jih želela brutalno aktualizirati. Hotela sem ohra-

niti mehkobo in čarobnost sveta, ki je bil in ga morda nikoli več ne bo. Vile, na primer, so že po Trdini zapustile Gorjance, ko so kristjani začeli napadati kristjane. Ostala je le še ena, ki je čuvala njihove zaklade. In potem ... se je še ta od žalosti spremenila v sneg. Nepovrat."

Je izvirna glasba generična ambientalna podlaga ali vsebuje elemente ljudskega izročila?

"Harfa, ki je uporabljena v predstavi, ni prav značilno ljudsko glasbilo pri nas. Nekatere druge ljudske glasbe jo poznajo, celo različne vrste. Zdelo se mi je, da je njen zven nekje med avtohtonim in drugačnim, kar je primerno za to predstavo."

• Zakaj ste ustvarili dvojno različico celovečerne in mladinske predstave?

"Splet okoliščin. Predstava je velika koprodukcija štirih koproducentov, vsak je imel svoje želje. Začeli smo s predstavo za mlade. Potem pa se je material odpiral v vse mogoče smeri. Zanimivo se je igrati z načini, kako isto stvar poveš za otroka ali za odraslega. Načeloma pa so te zgodbe namenjene zelo široki publiki. Tako kot bajke."

• Bajeslovna bitja se pojavljajo ponoči. Je noč rdeča nit oziroma osnovni element uprizoritve in njene splošne atmosfere?

"Ne le ponoči. Vile iz Gorjancev na primer, lahko človek vidi le ob zori, ko se češejo in so tako zamaknjene v svoje opravilo, da ga ne opazijo. In še dobro, da ga ne. Ker če bi ga, bi ga lahko ustrelile v roko ali v nogo, ali pa v obe roki ali obe nogi. Če bi se pa čisto raztogotile, pa naravnost v srce, da bi kar takoj umrl. Rdeča nit pa je noč, ampak ena posebna. Kresna. Takrat se nam vsem malo sfuzla. In zgodijo se lahko ... čudne reči ..."

V SSG razstava ob 120-letnici openskega tramvaja

"Ljudje, ki so poklicni

pripovedovalci zgodb, so

me naučili, da moraš

zgodbo vedno vzeti za

svojo, da jo lahko dobro

poveš. To skoraj nujno

pomeni, da vanjo odtisneš

svoje vrednote, svoja

prepričanja, čas v

katerem živiš. Da jo po

svoje 'spelješ'. Tudi Trdina

je naredil točno to."

Maruša Kink

režiserka

Na tirih zgodovine in srca

"Tu dum, tu dum/ izlet v Trst/ čas za razmišljanje, čas za branje, čas za sanje." Openski tramvaj ni samo prevozno sredstvo: je simbol mesta in njegove povezave s kraško planoto, je del skupne zgodovine, koncept "slow" potovanja izven časa, ko so ljudje ob pogledu na Tržaški zaliv našli čas zase, za pogovor, za trenutek miru.

ani je minilo 120 let, odkar je priljubljeni Openski tramvaj pričel z vožnjo na progi Opčine-Trst. Opensko društvo SKD Tabor se je odločilo, da ta pomemben jubilej počasti z razstavo, ki bo ob pomanjkanju glavnega protagonista opozorila na njegovo priljubljenost in na mnoge zgodbe iz njegovega fotografskega arhiva. Zaradi sedemletnega prisilnega mirovanja je mesto prvič v tej dolgi zgodovini ostalo za tako dolgo obdobje brez ene svojih najbolj znanih znamenitosti.

Razstava prikazuje razvoj in spremembe tramvaja skozi čas, od

prve poskusne vožnje vse do danes. Posvečena je vsem, za katere je bil Openski tramvaj prej poslanstvo kot služba, mnogim, ki so se z njim vozili, in tudi najmlajšim, ki ga niso še spoznali. V upanju, da bo tramvaj čimprej ponovno na svojih tirih.

Pri razstavi sodelujejo SKD Vigred, Regionalni center za vojaško zgodovino, društvo Ferstoria, Muzej železniške postaje Campo Marzio, lokalni odsek društva uporabnikov javnih sredstev. Razstava bo na ogled od 3. marca v vhodni avli Slovenskega stalnega gledališča. •

Openski tramvaj se bo simbolično pripeljal v tržaški Kulturni dom.

SSG gostuje v Italiji, Sloveniji, Avstriji

Na poti z igralci

Gostovanje je del redne dejavnosti vsakega gledališča. Ponuja izredna doživetja, tako znotraj ekipe kot ob stiku z novim okoljem. Začenja se pri dogovorih, ki institucionalno in tudi prijateljsko povezujejo sorodne ustanove s trajnimi sodelovanji ali novimi izmenjavami.

a igralce in tehnično osebje pa se gostovanje začne na poti, ko se v avtomobilu ali v kombiju prepletajo osebne zgodbe, pogovori o predstavah in o njihovem zakulisju. Nastop na novem odru pa ni samo stvar spoznavanja prilagojenega odrskega okolja. Je predvsem soočanje z gledalci, ki jih mora igralec prvič osvojiti, očarati, privabiti v zgodbo.

Slovensko stalno gledališče bo v tem mesecu velikokrat na poti. V ljubljanskem Špas Teatru se je Goldonijeva *Krčmarica Mirandolina* predstavila z delno prenovljeno zasedbo, *Ptičja farma* po Aristofanu bo gostovala v Šmarju pri Jelšah, v Novi Gorici in v Vidmu, *K(o)ronske zdrahe* bodo zabavale koroško publiko Šentjanža v Rožu, Bartolova uprizorjena novela *Nekaj v zraku* bo doživela ponovitev v Sežani. O ponovitvah uprizoritev SSG v Italiji, Sloveniji in Avstriji smo se pogovorili z direktorjem SSG **Danijelom Malalanom**.

 Gostovanja so v očeh abonentov bolj nevidni del vsakoletnega programa. Dejansko pa je SSG skozi celo leto vsak teden izven sedeža s svojimi produkcijami

"Tako je. In to v najrazličnejših kombinacijah, žanrsko raznolikih predstavah, ki so namenjene različni ciljni publiki, od najmlajših do najstarejših. Povabila na gostovanja so odvisna tudi od povpraševanja, od prepoznavnosti avtorjev in predvsem igralcev, ki v posamezni predstavi nastopajo, kar gotovo drži za igralce SSG in njihove gostujoče kolege. Med uspešnicami bi omenil koncertno glasbeno predstavo MarlenEdith, ki je obiskala več odrov v Sloveniji in je bila uvrščena v spremljevalni program lanskega Borštnikovega srečanja. Sosičeva Meja sneženja v koprodukciji SSG in Prešernovega gledališča Kranj ter v režiji Gorana Vojnoviča se je dotaknila publike tako doma kot na gostovanjih. Podobno velja za zgodovinsko dramo Bidovec-Tomažič: Tovarištvo Patrizie Jurinčič Finžgar.

Na področju komedij bi omenil gostovanja Štokove komedije *Anarhist*, ki smo jo uprizorili ob 120. obletnici ustanovitve Dramatičnega društva v režiji Jasmin Kovic in še

Danijel Malalan, direktor in umetniški vodja Slovenskega stalnega gledališča

uspešno predstavo v režiji Tijane Zinajić, glasbeno komedijo *Čudovita* v sodelovanju s Siti teatrom iz Ljubljane, ki redno gostuje na slovenskih odrih. Ne gre pozabiti na komorno komedijo *K(o)ronske zdrahe*, kjer režijo in tekst podpisuje Igor Pison, na *Krčmarico Mirandolino* in *Ptičjo farmo* (slednja je koprodukcija z Gledališčem Koper). SSG redno gostuje tudi s predstavami za otroke in mladino."

• Otroške predstave so vedno na poti, v sodelovanju s šolami ali z NŠK. Katere predstave za najmlajše so v tej sezoni najpogosteje na gostovanju?

"Zelo dobro se mi zdi vpeljano sodelovanje s šolami, ki je spet zaživelo po kovidnih restrikcijah, ko ni bilo možnosti, da bi gledališče vstopalo v šolske prostore in je šolska populacija zaradi logistike in drugih razlogov težko obiskala gledališče. Zdaj je to spet možno in že od novembra dalje SSG obiskuje vrtce in osnovne šole tako na Tržaškem kot na Goriškem, v tem primeru v sodelovanju s KCLB Lojze Bratuž iz Gorice, s predstavo *Mehurčki* Otona

Župančiča v režiji in interpretaciji Tadeja Piška, ki si vlogo deli z igralko Ivano Percan Kodarin. Zelo dobra so tudi snovanja z NŠK, tako v Trstu kot v Gorici, predvsem med pravljičnimi uricami v sklopu pobude Igralci primorskih gledališč berejo pravljice, kot tudi s prisotnostjo našega gledališča v prostorih NŠK s produkcijami, kot so Pedenjped, v kateri igra Primož Forte, ki je poskrbel tudi za režijo in bo oktobra letos doživela svojih prvih deset let življenja, pa tudi predstava Medved z miško na rami Miroslava Košute v režiji in interpretaciji že omenjenega Tadeja Piška, ki je že četrto sezono na programu. Ob tem ne gre pozabiti na dva mini bo marca obiskala Furlansko stalno gledališče - Teatri stabil Furlan v gledališču San Giorgio v Vidmu v sklopu novega sodelovanja med obema gledališčema, ki sta letos vzajemno prisotna v abonmajski ponudbi SSG in TSF. To se mi zdi pomenljiv začetek in dobra popotnica za naprej."

• S predstavo *K(o)ronske zdrahe* bo gledališče spet prisotno v Avstriji. Kateri je pomen tega vpeljanega sodelovanja pri sorodni manjšini?

"Taka sodelovanja so vedno dobrodošla in pravzaprav nujna, saj krepijo povezanost dveh sorodnih, a

"Kar je morda videti kot golo naštevanje, je dejansko dokaz, da smo s svojim delom in produkcijami prisotni marsikje in da s številnimi gostovanji krepimo svojo prepoznavnost in povezanost s širšim kulturno-umetniškim, predvsem slovenskim prostorom."

DANIJEL MALALAN direktor SSG Trst

Utopija po Aristofanu Ptičja Farma bo poletela tudi v Videm.

muzikala: *Na dvorišču* za nekoliko mlajše, v režiji Ivane Đilas, kjer ob Romani Kranjčan nastopam tudi jaz, ter *Gregor in Silvija* za mladino, v režiji Jasmin Kovic, kjer igrata in pojeta Tina Gunzek in Maks Dakskobler. Iz vsega tega je razvidno, da posvečamo veliko pozornost mladini in da smo tudi gledališče za otroke in mlade."

• Omenjeni komediji Krčmarica Mirandolina in Ptičja farma ne bosta imeli "običajnih" gostovanj, saj bo ena zaživela s prenovljeno zasedbo, druga pa bo del izmenjave s furlanskim gledališčem FIK.

"Krčmarica Mirandolina v režiji Katje Pegan, kjer je zasedba kar številčna, bo gostovala z nekaj zamenjavami v Špas teatru Mengeš in drugje. Ob Nikli Petruški Panizon igra prepoznavni Tadej Toš, z njima še Primož Forte, Franko Korošec, Aleš Valič, Maja Blagovič, Lea Cok in Krčmarica band. Glasbena komedija Ptičja farma Jere Ivanc v režiji Jake Ivanca, kjer je za glasbo poskrbel Davor Herceg,

hkrati različnih realnosti, kot so lahko narodne skupnosti izven matičnih meja. SSG ima dolgo tradicijo gostovanj med rojaki na Koroškem, tako v Celovcu kot tudi drugih, manjših krajih, kjer živi slovenska narodna skupnost. SSG bo spet obiskalo K&K center v Šentjažu v Rožu, tokrat z že omenjeno komedijo K(o)ronske zdrahe. Nazadnje bi povedal, da kar je morda videti kot golo naštevanje, je dejansko dokaz, da smo s svojim delom in produkcijami prisotni marsikje in da s številnimi gostovanji krepimo svojo prepoznavnost in povezanost s širšim kulturno-umetniškim, predvsem slovenskim prostorom. Na vse to smo lahko upravičeno ponosni. Prepričan sem, da bo tako tudi v bodoče z najnovejšimi produkcijami, kot sta zadnja projekta Pina in Pierpaolo Ane Obreza v režiji Jake Andreja Vojevca in Nekaj v zraku Simone Hamer v režiji Anđelke Nikolić. Bralcem svetujem, naj obiščejo našo spletno stran, kjer lahko dan za dnem sledijo naši razvejani dejavnosti doma in drugje." •

Poetično politično dramo Antigona v režiji Luke Marcena bodo na odru SNG Nova Gorica premierno uprizorili jutri zvečer.

Pogovor z režiserjem Luko Marcenom

Antigona je samo še mit, slaba vest

Jutri, 16. februarja 2023, bo na velikem odru SNG Nova Gorica na ogled šesta premiera v tej sezoni, poetična politična drama Antigona Dominika Smoleta v režiji Luke Marcena. Mit o Antigoni na nas že od antike v vedno novih oblikah naslavlja temeljno vprašanje o nasprotju med nenapisanimi človeškimi zakoni in kodificiranimi zakoni države, med etiko in pravom ter danes s svojo neomajno voljo in visoko moralno držo postaja nekaj vse bolj neobstoječega. nezamisljivega, neznosnega.

ANA KRŽIŠNIK BLAŽICA dramaturginja

uka Marcen, rojen leta 1995 v Celju, se je po končani I. gimnaziji v Celju najprej vpisal na študij filozofije ter primerjalne književnosti in literarne teorije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Svoje izobraževanje je nadaljeval s študijem gledališke režije na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, kjer je med drugim režiral uprizoritev Otroci na oblasti (po motivih del Rogerja Vitraca in Dušana Jovanovića, 2019), ki je bila izbrana v tekmovalni pro gram na več festivalih po Evropi (Beograd, Varšava), na festivalu FIST v Beogradu pa je leta 2019 prejela grand prix za najboljšo predstavo v celoti. Ustvarjalci te uprizoritve so bili nagrajeni tudi z akademijsko Prešernovo nagrado za leto 2019. Leta 2020 je pod mentorstvom red. prof. Matjaža Zupančiča diplomiral z režijama uprizoritev Goli pianist ali Mala nočna muzika Matjaža Zupančiča in Ljudožerci Gregorja Strniše. Za slednjo je prejel akademijsko Prešernovo nagrado za leto 2020. Trenutno zaključuje magistrski študij gledališke režije.

Kot asistent režiserja je v preteklih sezonah sodeloval s priznanimi gledališkimi ustvarjalci - Dušanom Mlakarjem, Janezom Pipanom, Ivico Buljanom, Eduardom Milerjem, Aleksandrom Popovskim, Majo Sever in Roccom. V okviru različnih platform in festivalov je kot režiser in avtor koncepta večkrat prevzel režijo bralnih uprizoritev novih slovenskih dramskih besedil avtorjev različnih generacij. Redno sodeluje tudi z uredništvom igranega programa Radia

Luka Marcen, režiser

Slovenija pri produkciji literarnih oddaj in radijskih iger.

Leta 2021 je v SNG Drama Ljubljana režiral uprizoritev *Zrcalce, zrcalce, požrla te bom* po besedilu Maje Končar, v SLG Celje Jurčičevo *Kozlovsko sodbo v Višnji Gori*, ki je leta 2022 na 30. festivalu Dnevi komedije postala žlahtna komedija po izboru občinstva, strokovna žirija festivala pa je uprizoritvi namenila posebno omembo, v Prešernovem gledališču Kranj dramski omnibus *Monologi s*

kavča, leta 2022 v mariborski Drami pa Farmo Orwell, ki jo je z dramaturginjo Tatjano Doma spisal po navdihu Orwellovih besedil. V SNG Nova Gorica režira prvič.

• Smoletova Antigona ni vaše prvo srečanje s slovensko poetično dramo. Že v času študija ste režirali Strniševe Ljudožerce, v gimnazijskih letih pa ste se soočili z njegovimi Žabami. Antigone - Sofoklejeva, Smoletova, tudi Jo-

vanovićeva in nekatere druge - so bile v slovenskem gledališkem prostoru že nekajkrat uprizorjene, pa vendarle ne tako pogosto, kot bi po pomembnosti teh besedil lahko sklepali. Kaj je vas pritegnilo k režiji Smoletove Antigone? Zakaj poetična drama?

"Morda za začetek tvegam z izjavo, da je priložnost za uprizarjanje materialov, besedil iz zakladnice slovenske poetične drame vselej praznik - za režiserja, avtorsko ekipo in tudi za kolege igralce ter gledališke hiše. Pre-

pričan sem namreč, da je slovenska poetična drama unikum, nekaj, kar ni

enako ali podobno ničemur iz sve-

tovne dramatike. Jasne so seveda

vzpodbude, vzori, a Smoletu, Zajcu,

Strniši in drugim je uspelo (vsakemu

posebej, seveda) ustvariti tako av-

izraz, da njihova besedila, vsaj zame,

gotovo tvorijo nesporen vrh dramatike - slovenske in svetovne. Pri tem

ne gre le za slogovno, oblikovno izjemnost te literature, ampak v prvi

vrsti zlasti za vsebinsko bogastvo, cel

svojstven svet, ki ga te igre nosijo s seboj. V njih je nekaj, kar je pro-

togledališkega, saj se mi zdi, da jim

uspe na izjemno sugestiven in vabljiv

način zapisovati neizrekljive stvari,

skozi njih pa prekleto natančno

seveda odpirajo tudi teme širše družbenega, političnega ... Verjamem, da je z družbenimi situacijami približno tako kot z odnosi v družini - ves čas kot v spirali potujejo skozi različna stanja. Matrica družbe je takorekoč nespremenljiva, vedno obstajajo družbena razmerja vladajočih in vladanih ter med njimi elemententičen in avtonomen umetniški tarna napetost. Razmerje moči pa na neki način vedno poteka z nadzorom misli, informacij, s simbolnim priznanjem. V tem smislu družbena situacija danes ni prav daleč stran od družbene situacije, ki je obdajala Smoleta. Le izrazi, materializacije fenomenov so se spremenile. To je tudi

ključni fokus, ki smo si ga z ekipo

zadali v začetku priprav na upri-

zoritev. Na Smoletovo besedilo se je

seveda skozi leta branja, uprizarjanja

in interpretacij nalepilo brezštevilno

"Verjamem, da je z družbenimi situacijami približno tako kot z odnosi v družini - ves čas kot v spirali potujejo skozi različna stanja."

govoriti o realnosti sodobnega trenutka: o negotovosti, izgublienosti, strahu, nestabilnosti sveta in pritisku, ki obdaja vse. Poetična drama odpira vrata v neke svetove, ki jih po svoje zelo dobro poznamo, a se jih obenem tudi bojimo, saj je v njih ves čas nekaj, česar se ne znamo zares dotakniti. Zdi se mi, da poetična drama sili izven cone vsakdanjega ugodja, v nekaj, kar ni preprosto enodimenzionalno, v labirint nezavednega, morastega, elementarno človeškega. Torej v blodnjak strahov in strasti, ki pa govori o zelo konkretnih stvareh, o zelo sodobnih odločitvah, ki determinirajo človeka. Pri vsem tem gre za vivisekcijo človeških stanj in odločitev ter odnosov, v katere je postavljen. In vselej tudi za odgovore na vprašanja o sodobnem trenutku. Zato se mi zdi, če se vrnem na začetek, pravzaprav nujno, da danes uprizarjamo Antigono."

• Smole je v nekem intervjuju na vprašanje, kaj ga je pritegnilo

mnogo političnih, ideoloških oznak. Naša uprizoritev ne želi biti odgovor na vsa ta ideološka branja, niti ne želi biti nov poskus ideološkega branja, ker mislim, da je to premalo, prepovršno in prebanalno. Predvsem pa - in to je morda ključno - se mi zdi, da naša generacija ne more dajati odgovorov in sodb o političnih razmerjih nekega preteklega časa. Bolj zanimivo je skozi kontekst Antigone razmišljati o posamezniku, o človeku, ki ga obdaja svet in ki se mora na vsakem koraku boriti za svoje mesto v tem svetu. Pri tem pa seveda ne gre zgolj za enega človeka, ne le za Ismeno, ampak za vsakega od njih. Vsi Smoletovi liki so - kot sam izjemno zapiše - ujeti v pajčevino zlih usod, nihče od njih ni enovit in predestiniran. Vsak se vzpostavlja in kruši v trenutku igre. Zato uprizoritev ne želi izbirati strani, ker je morda - če se za konec vrnem k vprašanju - za današnjo družbeno

"Več kot se pogovarjamo o vojni, bolj se mi zdi, da pravzaprav nismo bili vzgajani v mir, ampak v svarjenje pred vojno, mogoče v strah pred vojno, mogoče tudi v njeno relativizacijo."

govoril v enem stavku: "Naša so- namesto apriornega sledenja, izbidobna družbena situacija." Če ranja strani, poslušamo." primerjamo Smoletovo in našo dite, kaj vse se je v naši državi in svetu od tedaj spremenilo?

"Če si dovolim malo parafrazirati Smoleta, mislim, da je povod za Antigono lahko zmerom nova družbena situacija, tista, ki jo živimo v trenutku, ko na Antigono pomislimo. Pri tem pa ne mislim le na politično situacijo, temveč na družbene silnice na vseh nivojih. Mit o Antigoni je v prvi vrsti izjemna družinska drama, na igrišču družinskega omizja pa se

lahko rekli, da je Antigona aktualna tudi s tega stališča. Sicer se pa vedno kje najde kakšna vojna, bolj ali manj oddaljena. Besedilo je nastalo v času, ko je cele generacije zaznamovala druga svetovna vojna. Kako razumete tragiko vojne v kontekstu besedila in uprizoritve?

"Antigona je neposredno povezana z vojno. Morda je v trenutku, ki ga živimo, to še toliko bolj prezentno kot

prav pri mitu o Antigoni, od- situacijo ključno predvsem to, da se

silovitosti čustvovanja in sprememb. Zakaj berete Antigono kot družinsko dramo?

nekaj let nazaj. Čeprav je vojna sedomove, ubija družinske člane in veda neločliivi del fabule in mita o pušča globoke rane, strahove na po-Antigoni od Sofokleja naprej. In, kot sameznikih. Gledano iz perspektive praviš, je svet na neki način ves čas politike, pa tudi medijev, še posebej povezan z vojno. Moja generacija je sodobnih, so smrtne žrtve vojne kjerkoli le statistika, vsaka od teh žrtev sicer vzgajana v svet in čas, za katerega smo bili prepričani, da so vojpa je za nekoga tragedija. Kot rečeno, ne stvar preteklosti, nekaj, kar se nam je ena prvih uprizoritvenih odločitev ta, da igro beremo skozi perspektivo ne more zgoditi, nekaj, česar ne bomo neposredno videli in čutili. Vsaj ne od družine. Seveda ne katerekoli blizu. Zato je toliko hujše spoznanje, družine, čeprav v samem izhodišču da je posledica (ali pa pogoj) take ni razlike. Perspektiva tega, da gre za vzgoje zgolj prestavitev vojne, odmik kraljevo, oblastniško družino, je, da iz pogleda - geografskega in časovse posledice družinskih čustvovanj, nega. Vojne vselej so, v njih smo tudi sporov, zaostritev čutijo ne le vključeni, le vidimo jih ne, ker se odvijajo nekje drugje, občutek ima-"Zdi se mi, da poetična drama sili izven cone mo, da neposredno ne čutimo njiho-

> me najprej zanimajo njihovi odnosi. Pri tem je ključno izhodišče, s katerega v igro vstopimo: Antigona se pravzaprav ne dogaja v času vojne, ampak po njenem koncu. V miru. V miru, ki pomeni zmago nad sovražnikom. V miru, ko lahko praznujemo, ali pa celo moramo praznovati, se zabavati, slaviti. In tako urediti spomine na vojno. Hkrati pa je ob tem (ali pa prav zato) čas "miru" tudi čas, ko se vojna nadaljuje, potiho in v ljudeh samih, v majhnih skupnostih. Čas po vojni je na neki način čas želje in strahu, čas, ko poskušamo restavrirati tisto, kar je ostalo, in čas, ko se morajo na novo sestaviti, urediti stvari. Po eni strani si želimo, da bi bilo vse tako, kot je bilo, hkrati pa se mora svet brezkompromisno preoblikovati na vseh ravneh. Kot koncentrični krogi skozi različne plasti družbe do človeka samega - od zakonov na ravni celih Teb do intim-

od družinske mize. To je še toliko pomembneje, ker so Antigona, Ismena, Eteokel in Polinejk kot Ojdipovi otroci zaznamovani s prekletstvom razdorov in bolečine, z veliko usodo, ki jim nalaga vedno večjo usodo od te, ki jo želijo živeti. Ki jim skoraj nalaga živeti mitično življenje. Če se za mizo zbere vsa družina, bo lažje nadaljevati pot. Mogoče je ključno vprašanje, ali je konec vojne res že mir in koliko razbremenitve, olajšanja, prinese tistim, ki čakajo. Kako morda šele konec vojne začne spreminjati ljudi, družbo, svet? Ismenino in Antigonino iskanje trupla mrtvega brata seveda ni zgolj iskanje kosti, ampak ga gre razumeti kot iskanje smisla, kot iskanje resnice o bratu, družini, vojni. In kar se mi zdi ključno, iskanje izgubljene celote družine. Pa tudi mesta vsakega od njih za družinskim omizjem. Šele ko

si odgovorimo na ta vprašanja, lahko

stopimo korak naprej." •

nega zgubljanja vsakega posamez-

nika. Edina gotovost, takorekoč pri-

bežališče, ki ostaja ljudem po tur-

bulentnem obdobju vojne, je družina, družinska miza. Družina, ki

je hkrati najvarnejša celica, hkrati pa

je lahko najbolj brutalna in nasilna.

Čisto na začetku igre Ismena zase

pravi: Ismena je Ismena, kjer sta mir

in varnost. Tam se razcveti. Verjame,

da se bo svet utiril šele, ko se bo

družina zbrala za skupno mizo, si

pogledala v oči in se pogovorila. Na

prvi pogled preprosta naloga, ki pa

lahko ima posledice, bistveno širše

Utrinek iz predstave Antigona.

posledice, take in drugačne: politične, ekonomske, kulturne, osebne, intimne. V kontekstu naše Antigone nas najbolj zanimajo prav slednje osebne, intimne posledice." "družbeno situacijo", kako ju vi- • Glede na vojno v naši bližini bi • Kakšne so te posledice? Dramzoritev, se pomika iz polja neposredne političnosti, državnih aparatov in zakonov v področje družine. Torej spremljamo družino, ki se razgrinja v vsej

vih posledic, ne bolijo nas zares. Več

kot se pogovarjamo o vojni, bolj se mi

zdi, da pravzaprav nismo bili vzgajani

v mir, ampak v svarjenje pred vojno,

mogoče v strah pred vojno, mogoče

tudi v njeno relativizacijo. Na eni

strani torej v občutek, da vojna tli in

da moramo spretno manevrirati okoli ali mimo nje, da ostane nekje daleč, na drugi strani pa v občutek, da sta

voina in nasilie del nas (skozi pop-

kulturo, film ...) in da smo nanje (vsaj

na videz) pripravljeni. A česar ne

vidim od blizu, ne boli. Vsaj ne ne-

posredno. Seveda pa jasno obstajajo

"Vojna ne spreminja samo državnih meja in ureditev, ampak v prvi vrsti pušča posledice na ljudeh - razdira

sodobnih odločitvah, ki determinirajo človeka." privatno, ampak tudi širše. Vendar

vsakdanjega ugodja, v nekaj, kar ni preprosto

enodimenzionalno, v labirint nezavednega, morastega,

elementarno človeškega. Torej v blodnjak strahov in

strasti, ki pa govori o zelo konkretnih stvareh, o zelo

ŠTORIJE IZ GLEDALIŠČA

Temeljita šepetalka

• BINE MATOH trenutno igra v uprizoritvi Antigona

ajhujša nerodnost za igralca je, če se med predstavo ne spomni teksta. Če obstane v črni luknji, v praznini in ne ve dalje. V takem primeru se večina zateče k šepetalki po pomoč. Največkrat jo dobi in zadeva teče nemoteno naprej. Lahko pa

se zgodi ravno obratno in to je izreden primer v zgodovini igralstva. Zgodilo se je namreč meni.

Igrali smo Kmeclovo Levstikovo smrt. Igral sem Frana Levstika na smrtni postelji. Večino časa sem moral ležati in to na levi strani odra, tik zraven šepetalke. Ko se je dvignila zavesa in bi moral začeti s tekstom, se je oglasila šepetalka in mi skoraj tik ob ušesu začela šepetati, dokaj na glas, moj tekst. Presenečeno sem jo pogledal in namignil, naj utihne, saj sem ga znal. Pa ni odnehala. Do odmora sem moral poslušati njeno šepetanje, ki me je izredno motilo. V pavzi sem jo ponovno prosil, naj neha s tem. Pa ni zaleglo. Moral sem jo poslušati do konca predstave. Žal je prišla na delo v "sladkem duzeljnu", kot bi se izrazil kolega Šedlbauer. Očitno je bilo, da bo svoje delo temeljito opravila in ga tudi je.

Kasneje pa tega ni nikoli več ponovila.

Čestitka ob slovenskem kulturnem prazniku

Najljubše rime po izboru igralcev

Uradni del letošnjega kulturnega praznika je znova minil v znamenju subtilnega razmišljanja o umetnosti, ki je "nepredvidljiva in najresnejša oblika človeške kreacije", stiskov rok in čestitk umetnikom, ki so "sposobni širiti razglede, poglabljati uvide, gojiti forme in vsebine, ki ne zastarevajo, da jih lahko ljudje vedno znova postavljamo med svet, minljivost, bolečino in sebe, kar je globoko blagodejno", ob tem pa nekoliko spregledal deistvo, da umetnosti brez njenih "porabnikov", gledalcev in poslušalcev, ne bi bilo. In ker nepisano pravilo pravi, da voščilo lahko zamuja tudi osem dni, igralci Gledališča Koper svojim kolegom, predvsem pa obiskovalcem koprskega gledališča, voščijo kar s svojimi najljubšimi verzi.

koprskem gledališču so abonentom, obiskovalcem in prijateljem ob letošnjem kulturnem prazniku čestitali že na družbenih omrežjih. Ob tej priložnosti so pripravili dva minutna spota z odlomki iz njihovih predstav, direktorica in umetniška vodja gle-

dališča, **Katja Pegan**, pa jih je nagovorila s krajšo poslanico.

V njej je poudarila, da moramo, če želimo slaviti kulturo, pozorno prisluhniti nekulturi in njenim populističnim različicam, pozorno slediti pomanjkanju ljudi in krvavenju narodov, ter dodala: "Prepoznavanje sveta ob zavedanju svojih korenin, svojega jezika, prepoznavanje človeškega hrepenenja, zahteva po svobodi je v kulturi (beri umetnosti) brezpogojno izročanje sebe skupnosti, dotikanje svojih skrajnih meja. Ni ne udobno ne spokojno, tudi rahločutno večkrat ni. Naj bo dan lep in spomnimo se vseh, ki

so svoje življenje posvetili slovenski kulturi, jo mislili in ustvarjali. Naj bo dan lep tudi za tiste, ki s svojimi odločitvami odmerjajo, koliko in kako bomo delavci v kulturi živeli. In z nami seveda vsi vi, drugi."

Voščilu se pridružuje celotni kolektiv Gledališča Koper. •

Anja Drnovšek:

"Šla bom bosa skoz pomladni dež.

Da mi izmije nôge, utrujene od blódenja in od iskanj brezplodnih.
Skoz pomladni dež bom šla.
Mordà me prav na koncu póti le kdo čaka.
Stopiti hočem predenj čista, s srcem dekletca, ki še véruje v bajke."

ki še véruje v baj MILA KAČIČ

Prebujenje

Blaž Popovski:

"Al Bog slavca ni posvaril, le posvaril je pušavca: Pusti peti moj'ga slavca, kakor sem mu grlo stvaril."

France Prešeren
Orglar

Tjaša Hrovat:

"Ker najin dan ni počesan, najin smeh ni zaigran, ker najin vrt ni ograjen, najin svet ni omejen."

FERI LAINŠČEKNajin dan ni počesan

Igor Štamulak:

"Živé naj vsi naródi, ki hrepené dočakat' dan, da koder sonce hodi, prepir iz svéta bo pregnan, da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak!"

FRANCE PREŠEREN
Zdravljica

Luka Cimprič:

"Pojmo pesem srečnih ljudi!
V srcu je smeh
in iskra v očeh.
Pojmo pesem srečnih ljudi!
Saj z neba
se nam sonce smehlja.
Če pa žalost trka na dver,
bodi ji kos,
ji figo stisni pod nos.
Naj nam pesem srečnih ljudi
vso skrb prepodi."

FRANE MILČINSKI JEŽEK Pesem srečnih ljudi

Rok Matek:

"V globinah ljubezni je skrita uganka, kaj vzame, kaj da ti usoda neznanka. Tam strogi sodnik je, ki tehta obljube, tam mila je vila, ki šteje poljube."

FERI LAINŠČEKDvojina

Mojca Partljič:

"Zarja dan pripelje, dan darove razne s sabo nam prinese, tožne in prijazne. Žalosti se znebi, predno dan ugasne, al spomin ohrani na trenutke jasne! To vodilo zlato za življenje kratko kožo ti ohrani dolgo časa gladko."

Simon Jenko Obujenke

Mak Tepšić:

"Odšlo je, kakor stara kavarna, čez reko časa. Zdaj sedi na drugem bregu, med zamolklimi drevesi - mirna, sklonjena postava."

> **GREGOR STRNIŠA** Jesenska pesem

Pred izbirno abonmajsko predstavo v februarju in marcu

Igra o nesprejemanju drugačnosti

Gledališče Koper v okviru abonmajskega programa v tei sezoni ponuja eno izbirno predstavo, kar pomeni, da imetniki večernih abonmajev lahko izbirajo le med dvema gostujočima predstavama. Prvo - dramo Škorpijon Véronique Olmi v režiji Nine Šorak s Sašo Pavček v glavni vlogi - si bodo abonenti in vsi, ki bodo kupili vstopnice v prosti prodaji, lahko na odru koprskega gledališča ogledali že to soboto ob 20. uri.

gra Škorpijon priznane francoske pisateljice, tudi igralke, scenaristke in dramaturginje ter avtorice ducata izvrstnih gledaliških iger, kratkih zgodb in romanov, Véronique Olmi (1962), gledalca povabi na družinsko kosilo, ko hči iz mesta pride na obisk k svojim staršem na podeželju. Izhajajoč iz družinske intime in medsebojnih odnosov besedilo odpira teme, ki so v družbi čedalje bolj prisotne: ksenofobijo, fašistoidno ozkoglednost, nesprejemanje drugačnega. Vse to počasi pronica skozi plasti licemerstva, dvojne morale in arogance. Avtorica subtilno izrisuje na videz zelo normalne like, ki so globoko v sebi prežeti s strahom. Ogroža jih že najbližji sosed, nikakor ne najdejo miru in se tolažijo s tožarjenjem in grožnjami. V igri se sklicuje na 90. leta minulega stoletia, ki sta jih zaznamovala vzpon Nacionalne fronte (Front national) in aktivna državljanska drža proti priseljencem pretežno iz afriških držav, a pravi, da se ji igra,

"Ozkogledost ne
priznava drugega pogleda
na svet, drugačnega
soočanja z življenjskimi
preizkušnjami. Verjame le
v svoj prav, pozna samo
sebičnost, drugi je ne
zanimajo."

NINA ŠORAK režiserka

Drama Škorpijon bo na odru Gledališča Koper na ogled že to soboto ob 20. uri.

napisana pred več kot 20 leti, zdi še zmeraj aktualna in zveni, še posebej v Franciji, kot povsem sodobna igra.

"Glavna tema uprizoritve je ksenofobija," zapiše režiserka **Nina Šorak**, in nadaljuje: "Strah pred vsem, kar je tuje, se v posamezniku, ki se zapira v svoj lastni svet, vsak dan stopnjuje. Strah pred izstopom iz hiše prerašča v paničen strah pred drug(ačn)im. Ko svet opazujemo skozi okno svojega stanovanja, ko je edini stik z zunanjostjo televizijski sprejemnik, se naš pogled zelo hitro zoži, strah pred vsem tujim pa dobi

zelo dobre pogoje in se razrašča brez ovir. Odsotnost empatije in fanatizem, ki ju ta strah poraja, sta stanje duha, v katerem je videz pomembnejši od resnice. Njegova posledica so razbita družina, nerealna pričakovanja in nenehna razočaranja. Ozkogledost ne priznava drugega pogleda na svet, drugačnega soočanja z življenjskimi preizkušnjami. Verjame le v svoj prav, pozna samo sebičnost, drugi je ne zanimajo. Igra *Škorpijon* v svojem strašljivem vrtincu razkriva brezčutnost današnje družbe do samega dna."

Igro, ki je premiero doživela na odru Male Drame v času koronskega zaprtja gledališč in so si jo gledalci sprva lahko ogledali le na spletu, so poleg že omenjene režiserke pripravili še prevajalec Primož Vitez, dramaturg Rok Andres, scenograf Branko Hojnik, kostumografinja Tina Pavlović, avtor glasbe Laren Polič Zdravič, avtorica videa Vesna Krebs in lektorica Klasja Kovačič, igrajo pa Bojan Emeršič, Iva Babić, Saša Tabaković in Saša Pavček, ki je za vlogo v predstavi prejela Župančičevo nagrado za leto 2022.

Izbirna predstava ob dnevu žena

Predstava polna ljubezni, sočutja in odpuščanja

Ob dnevu žena v koprskem gledališču v program že vrsto let uvrščajo predstave, ki so zaradi obravnavane tematike in umetniškega pristopa bližje nežnejšemu spolu. Tokrat bodo gostili gledališko-glasbeni projekt Lare Jankovič Pesem za Laro - Ujetnica časa, ki ga je navdihnila ljubezenska zgodba med dr. Živagom in Laro, Borisom Pasternakom in Olgo Ivinsko. Predstavo v soprodukciji Avditorija Portorož in Pionirskega doma Liubliana, na katero vabijo tudi močnejši spol, si boste lahko ogledali 8. (za izven) in 9. marca (izbirna predstava).

esem za Laro je gledališko-glasbeni izlet v globine ruske duše, v jedro strastne in tragične ljubezenske zgodbe, ki je v šestdesetih letih navdihnila Hollywood in po kateri še danes posegajo bralci: Doktor Živago!

Boris Pasternak, avtor tega kultnega romana, je ljubezenski trikotnik umeril po svoji življenjski izkušnji, razpetosti med ženo in ljubico, umeščeni v turbulenten čas revolucije. *Pesem za Laro* je ženski pogled na hrepenenje, poezijo in domoljubje. Je hvalnica umetnosti, pogumu in - srčnosti.

Navdih za gledališko-glasbeno predstavo je **Lara Jankovič** našla v Larini pesmi, zaslužni za popularizacijo glasbenega motiva, ki ga je **Maurice Jarre** skomponiral za film *Doktor Živago*. Radovedno brskanje po zgodovini pa jo je pripeljalo do romaneskne osebne izpovedi "prave" Lare, Olge Ivinske, ki je z Borisom Pasternakom ljubimkala dolgih štirinajst let.

V knjigi *Leta s Pasternakom* natančno popiše vse težave, s katerimi

Pesem za Laro je ženski pogled na hrepenenje, poezijo in domoljubje. Je hvalnica umetnosti, pogumu in - srčnosti.

Ustvarjalci Pesmi za Laro, gledališko-glasbenega projekta Lare Jankovič

se je kot Pasternakova osebna tajnica in intimna prijateljica spoprijemala: od zapora in gulaga, revščine in zasmehovanja pa vse do zastraševanj in groženj, ki jih je doživel Pasternak po prejemu Nobelove nagrade, ko so ga oblasti s piedestala ruskega idola ponižale v izdajalca. Čeprav se zdi, da se je Olga zmogla zadovoljiti z okruški ljubezni, življenjem v senci in večnimi obljubami o ločitvi, iz

njene zgodbe mezi bolečina, ki porodi dvom o smiselnosti žrtvovanja v imenu ljubezni. Ali v imenu umetnosti.

Besedilo po motivih spominov Olge Ivinske je napisala **Simona Hamer**, predstava, ki jo je režirala režiserka ruskih korenin **Yulia Roschina**, pa je tudi prava glasbena poslastica in ponudi vpogled v bogato zgodovino ruskih pesmi, ki jih je v slovenščino prepesnil dr. **Igor Saksida**. Prav tako so v predstavo subtilno vtkani tenkočutni verzi mojstra poezije Borisa Pasternaka.

Laro Jankovič bodo spremljali kitarista **Ravi Shrestha** in **Tilen Stepišnik**, ki sta ob njej že na koncertih *Kako diši svoboda, kakšne barve je mir?*, ter harmonikar **Gašper Primožič** in **Aleksej Ermanov** z balalajko

Ekipa predstave Krčmarica Mirandolina Carla Goldonija se je ponovno srečala z režiserko Katjo Pegan na obnovitveni vaji pred novimi gostovanji. Zgodbo moderne, samostojne ženske, ki se uveljavlja v še patriarhalnem svetu, je tokrat pripovedovala delno prenovljena zasedba, v kateri je Aleš Valič prevzel vlogo Markiza Forlimpopoli, Lea Cok pa vlogo igralke Dejanire.

Glasbeniki ob dnevu slovenske kulture je že dolgo let naslov prireditve, ki jo učenci in profesorji Glasbene matice prirejajo na Prešernov dan. Zaradi vpeljanega sodelovanja s Slovenskim stalnim gledališčem pri koprodukcijah in glasbenih matinejah, se je letošnja revija komornih in zborovskih skupin odvijala v veliki dvorani tržaškega Kulturnega doma.

Konec januarja se je začela študija nove abonmajske uprizoritve SNG Nova Gorica, Pet vrst tišine. Shelagh Stephenson, angleška igralka in dramatičarka, je Pet vrst tišine, ki obravnava družinsko nasilje, napisala najprej kot radijsko igro in zanjo prejela več nagrad. Režiserka Maša Pelko in dramaturginja Tereza Gregorič sta na prve vaje uprizoritve povabili tudi strokovnjakinje s področja nasilja v družini, ki so se v sproščenem dialogu s člani ustvarjalne ekipe poglobili v kompleksnost družinskega nasilja. Predavali so Jasna Podreka, profesorica na Oddelku za sociologijo Filozofske fakultete, Maja Plaz, predsednica društva SOS telefon za ženske in otroke - žrtve nasilja, ter Tanja Pipan, koordinatorka za preprečevanje nasilja v Centru za socialno delo Severna Primorska.

Recital Prešernove poezije, tradicionalni dogodek, ki na Bevkovem trgu v Novi Gorici nastaja v sodelovanju SNG Nova Gorica in ZDUS-a, se je v letošnjem letu okrepil še za enega soorganizatorja, Območno izpostavo JSKD Nova Gorica. Pesem v izvedbi vokalne skupine Ardeo je pospremila uvod v danes že sedmi recital v Novi Gorici. Igralci SNG Nova Gorica Andrej Zalesjak (tudi predstavnik ZDUS-a novogoriškega gledališča), Peter Harl, Ana Facchini, Radoš Bolčina in Iztok Mlakar, gostja iz Italije, igralka Rossana Mortara, ter upokojena igralka SNG Nova Gorica Nevenka Vrančič, so se s svojimi interpretacijami poezije Franceta Prešerna in skupaj s poslušalci poklonili slovenskemu kulturnemu prazniku. Recital je bil v tem letu še toliko bolj slovesen, saj so pred pričetkom dogodka razglasili datum otvoritve Evropske prestolnice kulture 2025 Nova Gorica - Gorica, ki bo 8. februarja 2025.

V Gledališču Koper so na začetku meseca pripravili drugo letošnjo premiero in za najmlajše obiskovalce uprizorili drugi del interaktivne gledališke nanizanke z *Igorjem po svetu* v režiji Jake Ivanca. Igor (Igor Štamulak) in njegov nečak, prvošolček Mak (Mak Tepšič) sta jo tokrat iz britanske prestolnice mahnila v Pariz; tam sta si ogledala Eifflov stolp in notredamsko katedralo (in izvedela nekaj več o njenem zvonarju), se naučila plesati kankan, osvojila prve francoske besede in spoznala najznamenitejšega francoskega peka Pierra le Boulangerja (Luka Cimprič), ki je mlade gledalce pogostil s pravimi francoskimi rogljiči - brioši.

Druga februarska premiera v soprodukciji Gledališča Koper in Slovenskega stalnega gledališča, krstna uprizoritev dramskega prvenca Staše Prah po motivih mita Lepe Vide v režiji Marjana Nećka, je že dneve pred premiero izzvala precejšnje zanimanje, po petkovi predstavi pa pričakovanja gledalcev, ki so ustvarjalce nagradili z bučnim aplavzom, tudi upravičila. V naslovni vlogi je nastopila odlična Anja Drnovšek, ob njej pa še Rok Matek in Blaž Popovski, tržaške barve je zastopal direktor tamkajšnjega gledališča Danijel Malalan.